

ENW'R PWYLLGOR	Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio
Dyddiad y Cyfarfod:	8 Chwefror 2024
Teitl yr Eitem:	Arolygiad Estyn o Wasanaethau Addysg Cyngor Gwynedd
Awdur:	Gwern ap Rhisiart

1. PWRPAS YR ADRODDIAD

- 1.1 Bu i Estyn gynnal arolygiad o wasanaethau addysg yng Nghyngor Gwynedd yn ystod yr wythnos yn cychwyn 26 Mehefin 2023. Cyhoeddwyd yr adroddiad ar ganfyddiadau Estyn yn sgil cynnal yr arolygiad ar 20 Medi 2023. Gweler yr adroddiad yn Atodiad 1.
- 1.2 Pwrpas yr adroddiad yma yw cyflwyno adroddiad Estyn o wasanaethau addysg yng Nghyngor Gwynedd er trafodaeth gerbron y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio. Mae gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio swyddogaeth i adolygu ac asesu trefniadau rheoli risg, rheolaeth fewnol, rheoli perfformiad a llywodraethu corfforaethol y Cyngor ac fel rhan o'r swyddogaeth hon mae disgwyliad i ystyried adroddiadau cyrff adolygu allanol megis Archwilio Cymru, Estyn ac Arolygiaeth Gofal Cymru (AGC).
- 1.3 Mae trafodaeth eisoes wedi ei gynnal gerbron y Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi ar yr 8fed o Dachwedd 2023.

2. CRYNODEB O ADRODDIAD ESTYN. (Mehefin 2023)

- 2.1 Mae'r crynodeb o adroddiad Estyn o wasanaethau addysg yng Nghyngor Gwynedd yn nodi fod:
- addysg yn flaenoriaeth glir yng nghynlluniau'r Cyngor;
 - staff yr Awdurdod yn coleddu egwyddorion Ffordd Gwynedd, gan ymdrechu i ymgorffori'r egwyddorion hyn yn eu gwaith o ddydd i ddydd;
 - deilliannau arolygiadau o ysgolion a lleoliadau addysg eraill Cyngor Gwynedd yn gryf; gyda swyddogion yr awdurdod a GwE â adnabyddiaeth dda o ddarparwyr i allu eu cefnogi;
 - yr ymyrraeth i gefnogi ysgolion sy'n peri pryder yn effeithiol, ond mewn ychydig o achosion nid yw wedi bod yn ddigon amserol;
 - lles plant a phobl ifanc Gwynedd yn elwa o'r gefnogaeth a gynigir gan y Gwasanaeth Ieuentid, yn arbennig yng nghyd-destun dysgwyr bregus sydd mewn perygl o beidio bod mewn addysg, cyflogaeth neu hyfforddiant wedi iddynt adael yr ysgol;
 - data presenoldeb ysgolion Gwynedd ddim yn cymharu'n dda â chyfraddau cenedlaethol;
 - darpariaeth ar gyfer dysgwyr gydag anawsterau cymdeithasol, emosiynol ac ymddygiadol wedi cryfhau, fodd bynnag nid yw statws na'r camau mynediad ar gyfer yr hybiau cefnogi ymddygiad yn gwbl eglur;
 - hybu'r iaith Gymraeg yn flaenoriaeth amlwg i'r awdurdod a'r gwasanaeth addysg;

- fod y canolfannau trochi'n arbennig o lwyddiannus o ran galluogi hwyrddyfodiaid i'r iaith i gaffael y Gymraeg, ynghyd â datblygu adnoddau rhithwir blaengar i ymarfer patrymau iaith a geirfa a phodlediadau pwrpasol ar fanteision dysgu Cymraeg;
- nodwedd gref o waith yr awdurdod o ran y Gymraeg yw'r ystod o adnoddau gwerthfawr cyfrwng Cymraeg y mae staff yr awdurdod wedi'u datblygu ar gyfer dysgwyr gydag ADY a'u teuluoedd;
- yr awdurdod yn darparu arlwy eang o gyrsiau ôl-16 sydd yn ymateb i anghenion ieithyddol ac economaidd y sir, fodd bynnag mae'r broses o adolygu trefniadau addysg ôl-16 Arfon wedi bod yn araf;
- enghreifftiau cadarnhaol o arweinwyr yn rhoi ar waith strategaethau buddiol sydd wedi arwain at welliannau e.e. strategaeth ddigidol yr awdurdod, y gwaith ar foderneiddio ysgolion a chryfhau'r ddarpariaeth drochi;
- trefniadau diogelu o fewn y gwasanaeth addysg yn gyffredinol gadarn;
- gan yr awdurdod ddealltwriaeth dda o'r sefyllfa ariannol o fewn y gwasanaeth addysg.

3. ARGYMHELLION ESTYN

3.1 Bu i Estyn nodi'r argymhellion canlynol o fewn yr Arolygiad:

- Sicrhau bod arweinwyr yn gweithredu yn strategol ar bob agwedd o'u gwaith a bod ganddynt oruchwyliaeth addas ac ystyriaeth lawn o risg ynghylch agweddau pwysig sydd wedi codi yn ystod yr arolygiad.
- Gwella trefniadau monitro, gwerthuso a hyrwyddo presenoldeb disgyblion.
- Cryfhau'r ddarpariaeth i ymateb i anghenion disgyblion â chanddynt anawsterau cymdeithasol, emosiynol ac ymddygiadol a sicrhau trefniadau monitro a gwella ansawdd y ddarpariaeth honno.

3.2 Mae'r Adran Addysg yn y broses o adolygu trefniadau cynllunio ar gyfer gwella. Yr ydym yn awyddus i feithrin diwylliant o hunanwerthuso parhaus yn yr adran er mwyn sicrhau ein bod yn cyflawni ein pwrpas. Mae Atodiad 2 yn amlygu'r arweiniad sydd wedi ei rannu â rheolwyr yr Adran Addysg yn ddiweddar.

3.3 Mae rheolwyr wedi llunio cynlluniau gwella gweithredol mewn ymateb i argymhellion Estyn. Mae'r cynlluniau yn amlygu cerrig milltir clir ac yn cael eu hadolygu'n rheolaidd. Fel y bydd y cylch hunanwerthuso'n gwreiddio fe fydd yr holl broses yn dod yn rhan annatod o fywyd yr adran.

3.4 Fe fydd y cynlluniau gwella a'r cynnydd yn eu herbyn yn cael eu trafod gydag Estyn yn ystod ein cyfarfodydd cyswllt tymhorol.

3.5 Yn Atodiad 3 gwelir gynllun gweithredu cychwynnol mewn ymateb i argymhellion Estyn.

4. ARGYMHELLION

Gofynnir i'r aelodau:-

- Ddarparu sylwadau ar gynnwys adroddiad Estyn ar wasanaethau addysg yng Nghyngor Gwynedd;

- Ystyried unrhyw drefniadau i graffu ar drefniadau'r Adran i ymateb i argymhellion yr adroddiad yn amserol.